

Bebek ve Çocuk
Gelişimi Laboratuvarı
BOĞAZIÇI ÜNİVERSİTESİ

AĞUSTOS 2021

ÇALIŞMA BÜLTENİ

/bounbcl

@bounbcl

bclboun@gmail.com

0212 359 6565

www.bcl.boun.edu.tr

MERHABA!

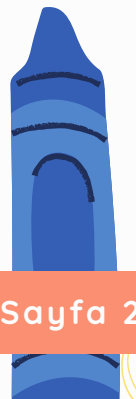
Geçtiğimiz sene içinde laboratuvarımızda yürüttüğümüz çalışmalarımızın bulgularını yıllık bültenimiz aracılığıyla sizlerle paylaşmaktan mutluluk duyuyoruz.

Bu bir senede bizim için oldukça heyecan verici bir süreci tamamladık ve tüm bebek ve çocuk çalışmalarımızı çevrim içi yürütmek üzere sanal ortama taşдық. Aileler ve çocukları ile Zoom üzerinden gerçekleştirilen çevrim içi çalışmalarımızda hem bebek hem de çocuk gelişimine dair sorularımıza, çalışmamıza katılan minik bilim gönüllülerimizin desteği ile yanıtlar aradık. Bu çalışmalarımızda şimdiye kadar elde ettiğimiz sonuçları bültenimizde bulabilirsiniz.

Bu sene ayrıca iki yılda bir gerçekleştirilen ve gelişim psikolojisi alanındaki büyük ölçekli uluslararası kongrelerden biri olan Society for Research in Child Development kongresinde üç çalışmamızı sunduk. Bu çalışmalarımızın hepsi çevrim içi gerçekleştirdiğimiz ve gönüllü ailelerimizin katkıları ile tamamlanan çocuk araştırmalarıydı.

Biliyoruz ki gelişim psikolojisi alanında yürütülen çalışmaların hepsi araştırmalara gönüllü olarak katılan ailelerin desteği ile yapılabilmektedir ve alanda edinilen her yeni bilgiye bu destek sayesinde ulaşılabilmektedir. Araştırmalarımıza destek olan ve çalışmalarımıza katılan tüm ailelere ve minik bilim gönüllülerimize en içten teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Bebek ve Çocuk Gelişimi Laboratuvarı
Boğaziçi Üniversitesi

BEBEK ÇALIŞMALARIMIZ

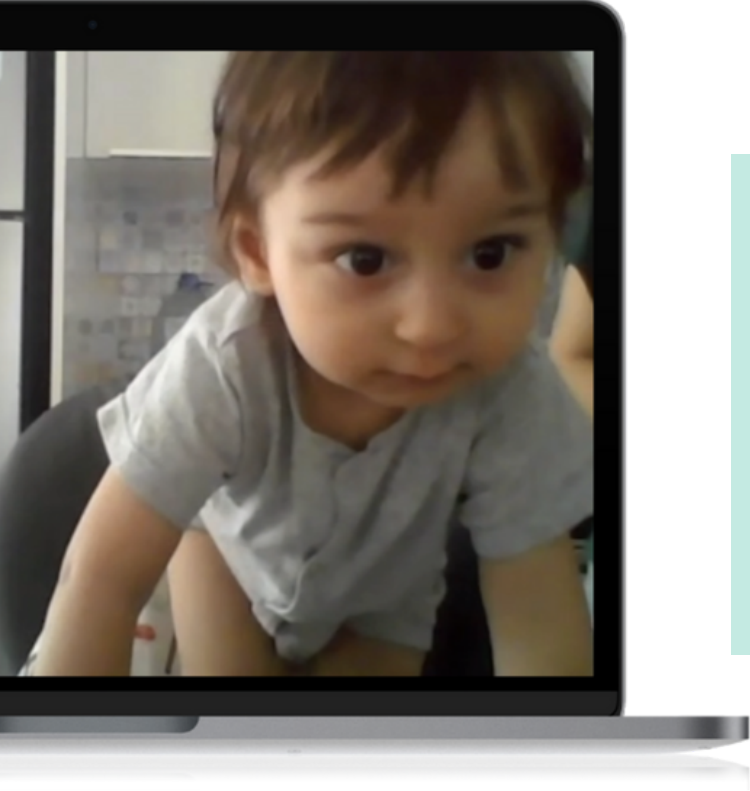

BEBEKLERİN İLETİŞİM BEKLENTİLERİ (12 - 17 ay) - Devam ediyor

Bebeklerle, yetişkinlerle olduğundan daha farklı bir şekilde iletişim kuruyoruz. Örneğin sesimiz daha tiz çıkıyor, daha tane tane ve daha pozitif konuşuyoruz. Bu iletişim biçimi “bebeğe yöneltilmiş konuşma” olarak tanımlanıyor. Daha önce yapılan çalışmalar bebeklerin bu tür konuşmayı tercih ettiklerini ve bu tür konuşmanın bebeklere yöneltilmesi gerektiğini beklediklerini gösteriyor. Peki bebeklerin, bebeklerle farklı şekillerde iletişim kuran kişilere dair bir beklentileri var mı? Bu soruya yanıt bulmak için çevrim içi bir bebek çalışması tasarladık.

Bu sene yürüttüğümüz tüm çalışmalar gibi bu çalışmamızı da tamamen çevrim içi olarak gerçekleştirdik. Bunun için ailelere uygun bir gün ve saate randevu oluşturup, Zoom aracılığı ile görüşmeler yaptık.

Görüşmede bebekler ebeveynlerinin kucağında ya da bir mama sandalyesinde otururken bilgisayar ya da tablet ekranından hazırladığımız videoları seyrettiler. Sonrasında bebeklerin ekrana bakma süreleri hassas bir şekilde ölçüldü. Katılan bazı minikler bilim gönüllüleri daha sakin otururken, bazıları da oldukça hareketli bir şekilde çalışmamızı başından sonuna tamamladılar.

Yapılan araştırmalar bebeklerin genellikle şaşırtıcı buldukları beklenmedik olayları daha uzun izlediklerini gösteriyor. Biz de bu bulguya dayanarak öncelikle bebeklere iki yetişkin ve bir bebeği temsil eden çizgi karakterlerin iletişimini içeren videolar izlettik. **Bebek gelişimine dair yapılan çalışmalarda sıkça kullanıldığı gibi küçük yuvarlak bebeği temsil ederken, büyük yuvarlaklar farklı yetişkinler olarak kullanıldı.**

Videoların bir kısmında yetişkin karakter (**mavi yuvarlak**) bebek karakterle bebeğe yöneltilmiş konuşma ile iletişime geçerken, bazı videolarda yetişkin karakter (**kırmızı yuvarlak**) bebek karakter ile yetişkine yöneltilmiş konuşma ile iletişime geçti. Sonrasında bebek karakter ya beklenmedik bir şekilde kendisiyle yetişkine yönelik şekilde konuşan karakter ile etkileşime girmeyi tercih etti ya da beklenen bir şekilde kendisiyle bebeğe yönelik şekilde konuşan karakteri tercih etti.

Çalışmamızın henüz başındayız ancak şimdiye kadar topladığımız veriler, bebeklerin beklentilerinin 14. aydan sonra oluşmaya başladığına işaret ediyor. **Çevrim içi bir şekilde veri toplama sürecine devam ettiğimiz bu çalışma hem bu metodun ülkemizdeki bebek ve çocuk gelişimi araştırmaları alanında ilk uygulamalarından biri olma özelliğini taşıyor hem de şimdiye kadarki bulgularıyla bebeklerin diğer bebeklerin iletişim tercihleri konusunda çeşitli beklentilerinin olabileceğine işaret ediyor.** Dünyanın ve ülkemizin her yerinden bebeklerin kendi evlerinden katılabilecekleri bu çalışma ile bebeklerin kendileri dışındaki bireylerin de tercihleriyle ilgili beklentileri olabileceğini görmek oldukça heyecan verici!

BEBEKLERLE İLETİŞİM (4-24 AY ve YETİŞKİNLER) Devam ediyor

İnsan iletişiminin bir amacı da diğer insanlarla duygusal bağ kurmaktır. İletişimin ebeveyn ve bebek arasındaki ilişkinin güçlenmesinde ve bağ kurulmasında da erken yaşlardan itibaren rol oynadığı düşünülüyor. Üstelik bebeklerde iletişim yalnızca dil aracılığı ile değil, bebek konuşmaya başlamadan önce de mimik, hareketler ve sesler aracılığı ile gerçekleşebiliyor. Bu iletişim araçları sayesinde bebekler sosyal ve duygusal olarak ebeveynleriyle etkileşime geçiyorlar.

Biz de bu çalışmamızda annelerin bebekleriyle nasıl iletişim kurduğunu anlamaya çalışıyoruz. Türkçe anne-bebek iletişimi alanında bu konuda ilk kez yürütülen çalışmamızda anneler bebekleriyle bir yetişkinle kurduklarından farklı bir şekilde mi iletişim kuruyor, bu iletişim şekli bebeğin yaşına göre farklılık gösteriyor mu, eğer öyleyse ne gibi farklılıklar vardır gibi sorulara yanıt arıyoruz. Bu amaçla çalışmamızın bir bölümünde 4-24 ay aralığında bebeği olan annelerle çevrimiçi görüşmeler gerçekleştiriyor, bebekleri ve araştırmacımız ile iletişim kurarken ses kayıtlarını alıyoruz. Çalışmamızın sonunda anneler sıklıkla bebekleriyle günlük hayatta kurdukları iletişim biçimine dair farkındalık kazandıklarını belirtiyorlar!

Oldukça geniş bir yaş aralığındaki bebekler ve anneleriyle gerçekleştirdiğimiz bu çalışmamız için hedefimiz hem daha fazla anne ve bebeğe ulaşarak elde ettiğimiz bilgileri zenginleştirmek hem de çalışmamıza daha önce destek olmuş anne ve bebeklerle yeniden buluşarak zaman içerisinde bebeklerin yaşına göre değişen iletişim şekillerini keşfedebilmek. **Anne ve bebeklerin günlük hayattaki iletişimlerinin küçük bir bölümüne şahit olarak bebeklerle iletişime dair daha çok şey öğrenmek için sabırsızlanıyoruz!**

Çalışmamızın yetişkinlerle yürütülen ayağında ise yetişkinlerin bebeklere yöneltilen iletişime dair ne gibi çıkarımlar yaptıklarını inceliyoruz. Mesela yetişkinler yalnızca annenin bebeğiyle konuşmasından kesitleri dinleyerek bebeğin yaş ya da cinsiyetini tahmin edebiliyorlar mı?

30 dakika süren çalışmamıza katılmak isterseniz QR kodunu okutabilirsiniz

Yetişkinlerin bebeğe yöneltilmiş konuşmadaki değişkenliklere karşı ne derece hassas olduklarını anlamıza yardımcı olacak bu çalışmamıza sizleri de davet ediyoruz. Üstelik çalışmamız sonunda yanıtlarınızla ilgili geri bildirim alabilirsiniz!

BEBEĞİMLE KONUŞUYORUM (0-4 YAŞ) - Devam ediyor

Bu çalışmamızda anne ve babaların doğumdan itibaren çocuklarıyla kurdukları doğal iletişim biçimlerini inceliyoruz. Çalışmada anne ve babalar çocuklarıyla günlük hayatta olduğu gibi konuşurken cep telefonları aracılığıyla bu konuşmalarını kaydediyorlar. Ebeveynlerin istedikleri uzunlukta konuştukları bu çalışmada anne babalar çocuklarıyla beraber en son yaptıkları bir aktiviteden, beraber okudukları bir kitaba ya da parkta oyun oynarken yaşadıkları bir anıya kadar istedikleri her konuda konuşabiliyorlar. Daha sonra aldıkları bu kayıtları internet sitemiz üzerinden bizimle paylaşıyorlar.

Böylece anne ve babaların kullandıkları kelimeler ve ses tonları da dahil olmak üzere birçok ipucu aracılığıyla çocuklarıyla iletişim biçimlerine dair oldukça detaylı bilgi edinme şansı yakalıyoruz!

0-4 yaş aralığındaki çocuğunuzla olan konuşmanızı bizimle paylaşarak araştırmamızın bir parçası olmak isterseniz QR kodunu okutabilir veya linke tıklayabilirsiniz

[https://bcl.boun.edu.tr/tr/bebegimle-konusuyorum?
Itclid=f9ff6fc6-3219-4288-86df-e2a3080028f8](https://bcl.boun.edu.tr/tr/bebegimle-konusuyorum?Itclid=f9ff6fc6-3219-4288-86df-e2a3080028f8)

ÇOCUK ÇALIŞMALARIMIZ

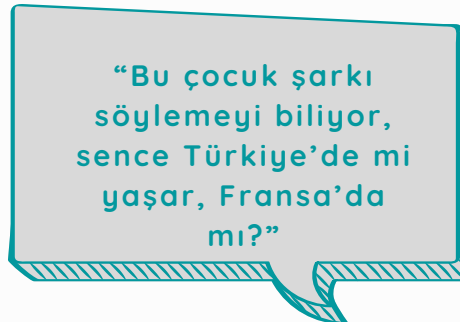

ÇOCUKLAR ORTAK BİLGİYİ NASIL ANLAMLANDIRIYOR? (6-8 YAŞ ve YETİŞKİNLER) - Tamamlandı

Aynı kültürel gruptan iki kişinin pek çok ortak konuda bilgi sahibi olması beklenebilir. Örneğin tanımadığımız biri bizim bildiğimiz bir türküyü biliyorsa, aynı sosyal gruptan olduğumuzu düşünebiliriz. Ama daha genel bilgiler, örneğin gökyüzünün mavi olması, bunu bilen bir kişi için çıkarım yapmamıza yeterli olmayabilir. Bu çalışmamızda çocuk ve yetişkinlerin ortak bilgiyi kişilerin konuştuğu dil ya da nerede yaşadıklarına dair bir ipucu olarak kullanıp kullanmadıklarını ve kullanıyorlarsa sosyal çıkarımlarında farklı bilgi türlerini ayrıştırıp ayrıştırmadıklarını inceledik. Bunun için 6-8 yaşlarındaki katılımcılarımıza farklı çocuk çizimleri gösterdik ve bu çocukların bildiği çeşitli bilgiler sunduk.

“Bu çocuk “Daha dün annemizin” şarkısını biliyor, sence Türkiye’de mi yaşar yoksa Fransa’da mı?”

“Bu çocuk şarkı söylemeyi biliyor, sence Türkiye’de mi yaşar, Fransa’da mı?”

Bilgilerin bir kısmı kültürümüze özgü iken (daha dün annemizin şarkısı ya da bayramda el öpmek gibi), bir kısmı da genel bilgilerdi (şarkı söylemek ya da bisiklete binmek gibi).

Çizim karakterlerin bildiği bu bilgileri, katılımcı çocukların da bilmesi muhtemel olan bilgiler arasından seçtik. Ardından katılımcılarımıza bu çocukların Türkçe mi Fransızca mı konuştuğunu ya da Türkiye’de mi yoksa Fransa’da mı yaşadığını sorduk. Ayrıca verdikleri yanıtın ne kadar emin olduklarını da belirtmelerini istedik.

Çocuk katılımcılarımız çalışmamızı laboratuvarımızdan bir araştırmacı ile Zoom’da görüşerek tamamlarken, yetişkin katılımcılarımız aynı çalışmayı bilgisayarlarına gönderilen bir link üzerinden kendileri yürüttüler.

Sonuçlara göre tüm yaş gruplarında, bir kişinin bildiği bilgiye göre konuştuğu dil ve yaşadığı yer hakkında çıkarımlar yapıldığını gözlemledik.

Bununla birlikte kültürel ve genel bilgi türlerinin ayrımının 7 yaşından itibaren ortaya çıktığını, 6 yaşındaki çocukların bu bilgi türlerini ayırtmadığını gördük. Yani, 7-8 yaş ve yetişkin katılımcılar kültürümüze özgü bilgileri bilen bir kişinin Türkiye’de yaşadığı ya da Türkçe konuştuğu çıkarımını yaparken, genel bilgiyi bilen bir kişi için yaşadığı yer ya da konuştuğu dil için bu çıkarımlarda bulunmadılar. Ayrıca 8 yaşındaki çocukların genel bilgi çeşitleri arasında yer alan ahlaki bilgiyi (yardıma ihtiyacı olanlara yardım etmek) ilginç bir şekilde kültürel bilgi gibi değerlendirip, bu bilgiyi bilen kişinin Türkiye’de yaşadığı ya da Türkçe konuştuğu çıkarımı yaptıkları da bulgularımız arasındaydı.

Bu bulguların, çocukların kültürel bilgi hakkındaki düşünceleri hakkında bilgilendirici olmanın yanı sıra, çocuklara farklı kültürlere ait bilgiler öğretmek ayrımcılığı azaltmayı amaçlayan müdahale programlarını geliştiren araştırmacılar için bu programların hangi yaşlardan itibaren etkili olabileceğine dair içerdiği ipuçları ile faydalı olmasını umuyoruz.

ÇOCUKLAR FARKLI BİLGİ TÜRLERİNİ NASIL ÖĞRENDİKLERİNİ DÜŞÜNÜYORLAR? (5-8 YAŞ) - Tamamlandı

Başarılı bir öğrenme için bilginin kimden edinildiğine dair farkındalık büyük bir önem taşır. Çocuklar da erken yaşlardan itibaren hem kendi gözlem ve deneyimleri sonucu ulaştıkları bilgileri hem de başkalarının ifadelerinden öğrendikleri bilgileri hassas bir şekilde değerlendirirler. Örneğin başkalarının bir bilgiye o anki erişim durumunu düşünerek, hangi bilgiyi kendi başlarına öğrenebilecekleri ve hangi bilgiyi başkalarının yardımıyla öğrenebilecekleri konusunda bir anlayış geliştirirler. Bu çalışmamızda, 5 ve 8 yaşları arasındaki çocukların kendi bilgi edinim süreçleri hakkındaki düşüncelerini, aşağıda örneklerini verdiğimiz 7 farklı bilgi türü çerçevesinde inceledik:

Genel gözlemlenebilir bilgiler	örn. köpekler havlar
Kendiyle ilgili gözlemlenebilir bilgiler	örn. koşmak terletir
Gözlemlenemez bilgiler	örn. dünya yuvaraktır
Prosedürel bilgiler	örn. yüzmek
Kültürel bilgiler	örn. bir şarkı (Ali Baba'nın Çiftliği)
Ahlaki normlar	örn. başkalarına bilerek zarar vermek yanlıştır
Sosyal normlar	örn. oyun oynarken kurallara uymak gerekir

Bunun için öncelikle çocuklara farklı türlere ait bazı bilgiler sunduk ve bu bilgiler hakkında art arda üç soru sorduk. Bu sorulardan ilki, çocukların verilen bilgiyi bilip bilmedikleri hakkındaydı. Verilen bilgiyi bildiğini söyleyen çocuklara sonrasında bu bilgiyi kendilerinin mi öğrendiği yoksa başkalarından mı öğrendiğini sorduk. Son soru verilen cevaba göre şekillendi. Bilgiyi kendisinin öğrendiğini söyleyen çocuklara "bu bilgiyi nasıl öğrendiklerini" sorarken, bilgiyi başkasından öğrendiklerini söyleyen çocuklara ise "bu bilgiyi kimden öğrendiklerini" sorduk.

Araştırma sonuçlarına göre, çocuklar gözlemlenebilir bilgileri çoğunlukla kendilerinin öğrendiklerini söylerken, gözlemlenemez, prosedürel ve kültürel bilgiler ile sosyal ve ahlaki normları ise genelde başkalarından öğrendiklerini söylediler.

Gözlemlenemez ve prosedürel bilgiler ile kültürel normları öğrendikleri kaynak olarak ise en çok aile üyelerini gösterdiler. Öte yandan, çocuklar **ahlaki normların öğrenilmesinde aile üyelerinden ve öğretmenlerden benzer ölçüde bahsetseler de sosyal normları en çok öğretmenlerinden öğrendiklerini ifade ettiler.**

Ayrıca, **kültürel bilginin öğrenilmesinde en çok atıfta buldukları kaynak aile olmakla birlikte çocuklar bu bilginin ediniminde medyadan da bir bilgi kaynağı olarak sıklıkla bahsettiler.**

Kısacası, çocuklar hangi bilgileri kendilerinin öğrenmiş olabilecekleri ve hangi bilgileri başkalarından öğrenmiş olabilecekleri hakkında bilgi türlerinin olası öğrenme şekillerine uyabilecek genel bir anlayışa sahipler. Bunun ötesinde, farklı bilgi türlerini hangi yolla ve kimden öğrenebileceklerine dair düşüncelerinin de onların öğrenme süreçlerine etkisi olabileceği düşünülebilir.

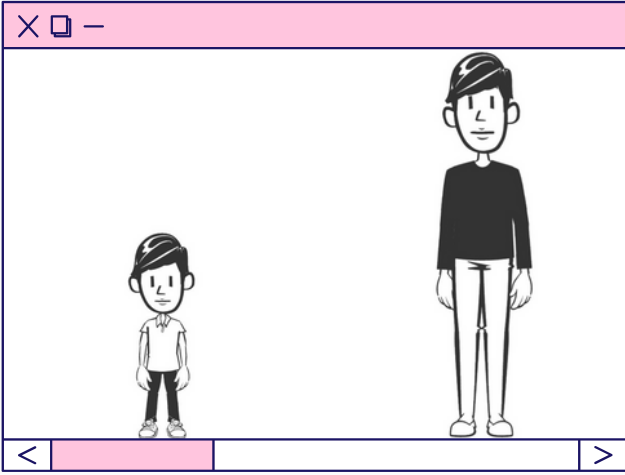

ÇOCUKLAR BİLGİ ve TERCİHLERİN NE KADAR KALICI OLDUĞUNU DÜŞÜNÜYOR? (4 ve 6 YAŞ)

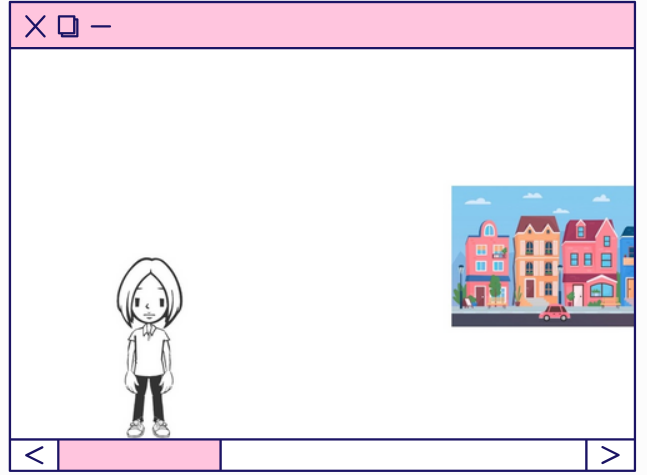
Devam ediyor

Çocukların bilgiye dair düşünceleri erken yaşlardan itibaren oluşuyor. Mesela, çocuklar bilgi durumunun kişiden kişiye veya zamanla değişebileceği çıkarımını yapabiliyorlar. Daha önceki çalışmalarımız çocukların özellikle ortak kültürel bilgiye önem verdiğini ve kendileriyle aynı kültürel bilgiye sahip kişilerle arkadaş olmayı tercih ettiğini gösterdi. Biz de bu çalışmamızda çocukların kültürel bilgiye yer değiştirme ve büyüme durumlarında ne kadar kalıcılık atfettiğini araştırdık.

Bu amaçla, 4 ve 6 yaşlarındaki çocuklara kendisiyle aynı yaşta görünen çocuk karakterler gösterdik. Her karakter için bir uyduma kültürel bilgi (Zimzop Oyunu, Uçuk Kaçık Dansı gibi) tanıttık ve karakterlerin bu kültürel bilgiyi bildiğini ya da sevdiğini söyledik. Daha sonra, bu karakter başka bir şehre taşındığında ya da büyüyüp bir yetişkin olduğunda bu bilgileri bilir mi ya da sever mi diye sorduk. Ayrıca çocukların verdikleri cevaplardan ne kadar emin olduğunu da değerlendirdik.

"B büyüyüp bir yetişkin olduğunda zimzop oyununu bilir mi?"

"B başka bir şehre taşındığında zimzop oyununu bilir mi?"

Şimdiye kadarki sonuçlarımız çocukların büyümeye kıyasla taşınma durumunda kültürel bilginin daha kalıcı olmasını beklediğini gösterdi. **Yani, 4 ve 6 yaşındaki çocuklar, başka bir yere taşındığımızda bilme ve sevmeye durumunun korunmasını beklerken yaş büyüdükçe daha az korunacağını belirttiler.** Ayrıca, taşınma ve büyüme arasındaki bu fark, 6 yaş çocuklarda daha fazlaydı.

Aynı zamanda, 4 yaşındaki çocuklar, tercihlerin yani bir kültürel oyunu ya da dansı sevmenin, o kültürel bilgiyi bilme durumundan daha kalıcı olmasını beklerken bu durum 6 yaş çocuklar için geçerli olmadı. Altı yaşındaki çocuklar 4 yaş çocuklara kıyasla kültürel bilginin bilinmesine daha fazla ve sevilmesine, yani tercihlere, daha az kalıcılık atfetme eğilimi gösterdiler.

Bu sonuçlar, çocukların kültürel bilgi ve tercihlere yaklaşımında yaşla birlikte bir değişim gözlenebileceğini gösteriyor. Çocuklar yaşları ilerledikçe bir kültürel bilgiyi bilmeyi daha kalıcı görüyor olabilirler ve bu da çocukların kültürel bilgi üzerinden yaptıkları çıkarımları anlamamız açısından önemli olabilir. Çocukların bu yaklaşımlarını daha detaylı anlayabilmek istiyoruz ve çalışmamızın şu an yürütmekte olduğumuz ikinci aşamasında çocukların tanıdıkları şarkı, oyun gibi kültürel öğeleri bilmeye ve sevmeye ne kadar kalıcılık atfettiklerini inceliyoruz

ÇOCUKLARDA SOSYAL GÜVEN GELİŞİMİ (7-10 YAŞ) - Devam ediyor

Başkasının verdiği sözü yerine getireceğine, doğruyu söyleyeceğine ya da verdiğimiz sırrı saklayacağına duyduğumuz inanç o kişiye ne kadar güvendiğimizi gösterir. Sosyal güven, kişilerin iyi oluş hali ve toplumsal refah gibi birçok önemli unsur ile ilişkili olduğu için araştırmacılar tarafından toplumların temel taşı olarak kabul edilmektedir.

Fakat kişilerin başkalarına ne kadar güvendiği konusunda kültürler arasında önemli farklılıklar görülüyor. Örneğin İsveç, sosyal güvenin en yüksek olduğu ülkeler arasında yer alırken, Türkiye sosyal güvenin daha düşük olduğu ülkeler arasında yer alıyor. Yaşanılan çevrenin etnik açıdan ne kadar çeşitli olduğu sosyal güven konusunda ülkeler arasında görülen farklılıkların sebeplerinden biri. Ayrıca, önceki çalışmalar çocukların tanıdıkları kişilere tanımadıklarına göre daha fazla güvendiğini gösteriyor.

İsveç Uppsala Üniversitesi ile ortak olarak yürüttüğümüz bu çalışmamızda, İsveç ve Türkiye'deki ebeveynlerin başkalarına karşı duydukları güvenin ve sosyokültürel etkenlerin bu iki ülkede doğup büyümüş çocuklarda sosyal güvenin gelişimi üzerindeki rolünü inceledik. Sosyal güven konusunda yetişkinlerde görülen kültürlerarası farklılıkların çocuklarda da görülüp görülmeyeceği merak ettiğimiz sorulardan biriydi. Merak ettiğimiz diğer bir soru ise ebeveynler ve çocuklarının başkalarına duydukları güven arasında bir ilişkinin olup olmadığıydı. Son olarak, çocukların yaşadığı çevrenin etnik açıdan ne kadar homojen olduğunun çocukların sosyal güven gelişimlerini nasıl etkilediğini incelemek istedik.

Çalışmamıza katılan 7-10 yaş arasındaki çocuklara annelerini, en yakın arkadaşlarını, kendi sosyal grubundan bir çocuğu (Türk) ve başka sosyal gruptan bir çocuğu (Batris adında hayali bir millet) temsil eden 4 farklı çizim gösterdik ve çocuklara her bir çizim ile birlikte bir senaryo sunduk.

Anne

Yakın arkadaş

Türk çocuk (D)

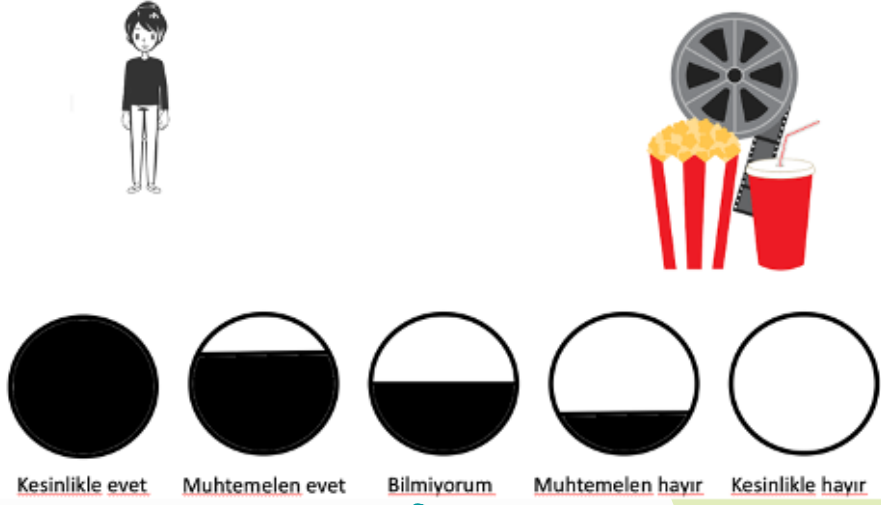

Batris çocuk (S)

Ardından her karakter için farklı senaryolarda o kişiye ne kadar güvendiklerini ölçen bir soru sorduk. Bu şekilde çocukların, yakınlık açısından birbirinden farklı olan bu kişilere farklı durumlarda ne kadar güvendiklerini incelemiş olduk.

Kesinlikle evet

Muhtemelen evet

Bilmiyorum

Muhtemelen hayır

Kesinlikle hayır

Ayrıca, ebeveynlere de göndermiş olduğumuz anket aracılığıyla başkalarına ne kadar güvendikleri ve çocuklarının sosyal çevrelerinin etnik açıdan ne kadar çeşitli olduğu hakkında bilgi aldık.

"Diyelim ki annen seni bu hafta sonu sinemaya götüreceğini söyledi. Sence annen gerçekten hafta sonu seni sinemaya götürür mü?"

Çalışmamız şu anda Türkiye ve İsveç'te devam ediyor. Şimdilik Türkiye'deki katılımcılarımız ile ulaştığımız bulgulardan bahsedeceğiz. Sonuçlar, önceki çalışmalara benzer şekilde, güven duyulan kişinin yakınlık derecesinin çocukların verdiği yanıtlarda etkili olduğunu gösterdi. **Yani çocukların, en çok anne ve yakın arkadaşına, sonra tanımadıkları Türk bir çocuğa ve en son da başka bir milletten (Batris) çocuğa güvendiklerini gözlemledik.**

Çocukların, yakınlık derecesi fark etmeksizin başkalarına duydukları güvende herhangi bir yaş farkı gözlemedik. Diğer yandan, küçük çocukların (7-8 yaş) Türk ve Batris çocuklara benzer miktarda güvenirken, büyük çocukların (9-10 yaş) Batris çocuğa göre Türk çocuğa daha fazla güvendiğini bulduk.

Önceki çalışmalardan farklı olarak, ebeveynlerin başkalarına ne kadar güvendiği ile çocuklarının başkalarına karşı güvenleri arasında bir ilişkiye ulaşmadık. Son olarak, beklediğimiz üzere, çocukların sosyal çevrelerinin etnik açıdan heterojen olması ile başkalarına karşı güvenleri arasında bir ilişki gözlemledik. Daha açık bir ifadeyle, sosyal çevreleri etnik açıdan daha çeşitli olan çocuklar, daha az çeşitli olan çocuklara kıyasla, tanımadıkları ve farklı milletten olan çocuğa (Batris) daha fazla güvendiler.

ÇOCUKLAR GÖZLEMLENEMEZ VARLIKLAR ve OLAYLARI NASIL DEĞERLENDİRİYOR? (5-11 YAŞ) - Devam ediyor

Çocuklar gözlem yoluyla farklı alanlarda birçok şey öğrenebilirler. Fakat tarih, din ve bilim gibi alanlarda çoğu bilgi direkt gözlem yoluyla öğrenilemez ve çocuklar bu alanlarda edindikleri bilgilerin önemli bir bölümünü başkalarından -özellikle de öğretmen ve ebeveyn gibi yetişkinlerden- duyarak öğrenir. Bu gözlemlenemez varlıklar dini (örneğin Tanrı, melekler) ya da bilimsel (örneğin elektrik, mikroplar) varlıklar olabildiği gibi dünyanın birçok yerinde insanların kuşkuyla yaklaştığı (örneğin uzaylılar ve hayaletler) ya da kültürlere bağlı olarak yaygınlığı değişiklik gösteren kavramlar (örneğin nazar) olabiliyorlar. Peki Türkiye’de yetişen çocuklar gözle göremedikleri varlıklar ve olayları nasıl değerlendiriyorlar?

Boğaziçi Üniversitesi ile **Boston ve Columbia** Üniversitelerinin ortak olarak Amerika, Çin, İran ve Türkiye’de yürüttüğü kültürlerarası bir projenin parçası olan araştırmamızda bu soruya yanıt arıyor ve 5-11 yaşlarındaki çocuklarla Zoom üzerinden birebir görüşmeler gerçekleştiriyoruz. Araştırmamızda çocukların içlerinde buldukları dünyayı nasıl öğrendikleri ve özellikle içinde buldukları kültürün bu süreci nasıl etkilediğini inceliyoruz. Kültürlerarası olması sayesinde dünyanın farklı yerlerinde yaşayan çocuklar ile bizim kültürümüzde yaşayan çocukları beraber değerlendirebileceğimiz bu çalışmamız henüz veri toplama aşamasında bulunuyor.

Çalışmamız çocuklara gözlemlenemeyen varlıklar ve olaylar hakkında açık uçlu sorular sorduğumuz iki kısımdan oluşuyor. İlk kısımda çocuklara bu varlıkların gerçekliği hakkında neler düşündüklerini, bildiklerini hangi kaynaklardan öğrendiklerini, başka insanların bu varlıklar hakkında neler düşünebileceği hakkındaki tahminlerini ve o varlıkları zihinlerinde nasıl canlandırdıkları gibi sorular yöneltiliyoruz.

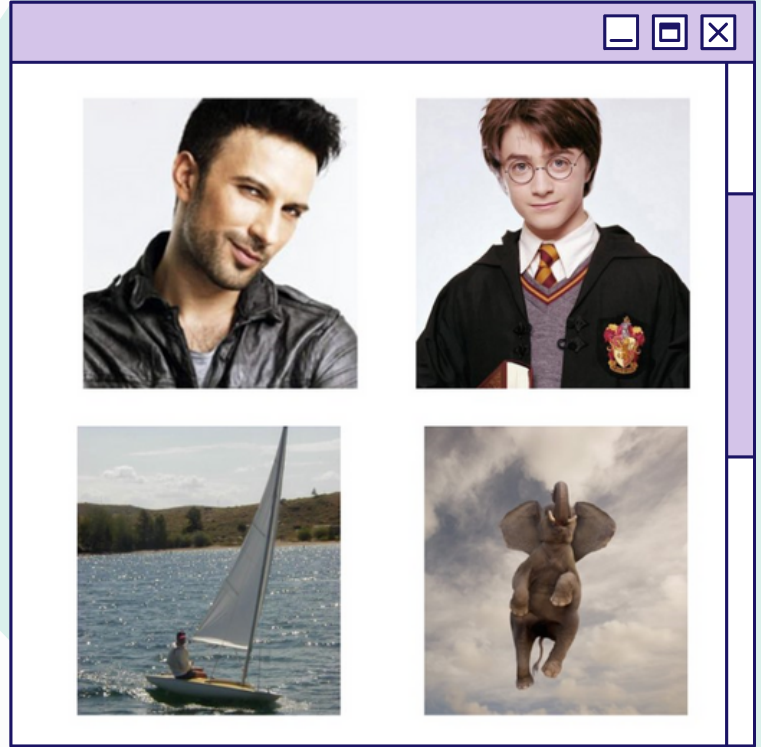

Oyunumuzun varlıklar kısmının alıştırmada çocuklara “Köpekler/uçan köpekler gerçekten var mıdır Köpekler/uçan köpekler gerçek midir yoksa hayali mi? Bundan ne kadar eminsin?” sorularını yöneltiyoruz.

Oyunumuzun hikaye kısmının alıştırmada çocuklara “Sence ... gerçek mi yoksa hayal mi?” sorusunu yöneltirken yaşlarına uygun gerçek (Tarkan ya da bir adamın botuyla denize açılması) ve hayali (Harry Potter ya da bir filin gökyüzünde uçması) karakterlerin/olayların görsellerini kullanıyoruz.

Çalışmamızın sonraki aşamasında ise çocuklara gerçekçi (gerçekleşmesi mümkün olan), fantastik (örneğin sihirli), dini (örneğin dini bir mucize ile ilgili) ya da gerçekleşmesi mümkün olmasına rağmen sıkça karşılaşmadığımız (örneğin şans eseri yolda bir sürü elma bulmak) öğeler içeren kısa hikayeler anlatıyor ve bu hikayelerin gerçekliği hakkında neler düşündüklerini ve neden öyle düşündüklerini soruyoruz.

Bu iki çalışmanın sonunda katılımcı çocukların velilerinin doldurduğu bir anketin de yardımıyla çocukların gözle göremedikleri varlıklar ve olayları nasıl değerlendikleri ve görüşlerinin yaşla beraber nasıl bir değişim gösterdiği ile birlikte okul ve aile dahil olmak üzere içlerinde buldukları kültürün bu süreci nasıl şekillendirdiğini anlamaya çalışıyoruz.

Şu ana kadar yapılan araştırmalar çocukların farklı hikaye veya varlıkların gerçek olma olasılıklarını değerlendirirken hem ailelerinin din ve bilime yaklaşımlarının hem de çocukların gittikleri okul tiplerinin (seküler veya dini) önemli olabileceğini gösteriyor. Sonuçlar çocukların başvurdukları öğrenme kaynaklarını anlamamız ve hayal güçlerinin kültür gibi çevresel faktörlerden ne şekilde etkilenebildiğini görebilmemiz açısından önem teşkil ediyor. Ayrıca henüz Türkiye’de böyle bir çalışma yapılmış olmaması ise sonuçlarımız açısından bizi şimdiden çok heyecanlandırıyor!

ÇOCUKLARIN DİL ve IRKA DAYALI SOSYAL TERCİHLERİ (5-6 YAŞ) - Devam ediyor

Kuzey Amerika’da yapılan araştırmalar okul öncesi dönemde çocukların kendi ırklarından olan ve kendi dillerini konuşan kişileri arkadaş olarak tercih ettiklerini gösteriyor. Bunun yanında, dil ve ırk karşı karşıya geldiğinde, çocukların kendi dillerinde konuşan ama farklı ırktan olan çocukları tercih ettikleri gözleniyor. Biz bu çalışmalarını, ırk açısından homojen bir ortamda büyüyen Türkiye’deki çocuklarla tekrarladık.

Çalışmamızda çocuklara konuştukları dil ve/veya ırk açısından farklılık gösteren iki çocuk fotoğrafı göstererek bu iki kişiden hangisiyle arkadaş olmak isteyeceklerini sorduk. Şu ana kadarki sonuçlar, Kuzey Amerika’da gözlemlenen sonuçların aksine Türkiye’de yetişen çocukların, kendi ırk grubunda olan ancak farklı bir dil (İspanyolca) konuşan çocukları arkadaş olarak tercih ettiğini gösteriyor. Ancak bu durum çocukların farklı diller konuşan ve farklı ırk/etnik kökenden kişilere ne kadar maruz kaldıklarına göre değişkenlik gösterebiliyor.

Çalışmamızın sonuçları, çocukların sosyal tercihlerinin oluşumunda, içinde buldukları sosyo-kültürel ortamın önemini vurguluyor!

İLGİNİZ İÇİN ÇOK TEŞEKKÜR EDERİZ!

Bebek ve Çocuk Gelişimi Laboratuvarı
Boğaziçi Üniversitesi

Araştırmalarımıza katılmak için Katılım Formu'muzu
daha önce doldurmadıysanız,
buradaki QR kod ya da linkten ulaşabilirsiniz

<https://forms.gle/q8eJivWZ5RjgFuhm6>

Instagram @bounbcl

Facebook /bounbcl

Email bclboun@gmail.com

Website www.bcl.boun.edu.tr